

Sygn. akt I C 10/15

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

17 listopada 2015 roku

Sąd Rejonowy w Wołowie I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący SSR Anna Garbera

Protokolant Agata Surdej - Ożóg

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 3 listopada 2015 roku w W.

sprawy z powództwa A. P.

przeciwko Skarbowi Państwa – Zakładowi Karnemu w W.

o zapłatę

I. oddala powództwo;

II. zasądza od powoda A. P. na rzecz pozwanego Skarbu Państwa – Zakładu Karnego w W. kwotę 120 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego;

III. oddala wniosek pełnomocnika powoda o zasądzenie kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu;

IV. obciąża Skarb Państwa opłatą od pozwu, od obowiązku uiszczenia której powód został zwolniony.

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 6 listopada 2012 r. powód A. P. wniósł o zasądzenie na jego rzecz od Skarbu Państwa reprezentowanego przez Zakład Karny w W. kwoty 50.000 zł tytułem zadośćuczynienia wraz z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty. Nadto wniósł o zasądzenia od pozwanego na jego rzecz kosztów procesowych. Jednocześnie powód złożył wniosek o zwolnienie go od kosztów sądowych oraz o wyznaczenie pełnomocnika z urzędu.

W uzasadnieniu swojego roszczenia podał, że w Zakładzie Karnym w W. przebywał od 8 lipca 2009 r. W trakcie odbywania kary w Zakładzie Karnym został umieszczony w przeludnionej celi, której powierzchnia niespełniała wymogów wynikających z przepisów Kodeksu Karnego Wykonawczego oraz orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego z dnia 26 maja 2008 r., SK 25/07. W takich celach 6 osobowych przebywał do lutego lub marca 2010 r., mimo, że od grudnia 2009 r. obowiązywał zakaz osadzania w celach przeludnionych (poniżej 3m² na osadzonego). Zarzucił również, że kąćki sanitarne w celi, w której przebywał nie były obmurowane, przez co nie pozwalały na nieskrępowane wykonywanie czynności higienicznych, były one monitorowane, cela nie była należycie wyposażona (brak szafek na środki higieniczne, brak drabinek przy łóżkach piętrowych, nieszczelne okna w celi, brak prądu w porze nocnej od godz. 24:00 do 6:00 w roku 2009 i 2010). Powód zmuszony był również do przebywania w jednej celi z osobami chorymi na HCV. W związku z powyższym wywodził, że naruszono jego prawa człowieka, co uzasadnia roszczenie o zadośćuczynienie.

Postanowieniem z dnia 5 marca 2013 r. tutejszy Sąd zwolnił powoda od opłaty od pozwu ponad kwotę 30 zł oraz oddalił wniosek powoda o ustanowienie pełnomocnika z urzędu (k. 11). Na skutek złożonego przez pozwanego zażalenia na

w/w postanowienie, Sąd Okręgowy we Wrocławiu zmienił zaskarżone postanowienie w ten sposób, że zwolnił powoda od kosztów sądowych w całości oraz ustanowił pełnomocnika z urzędu w osobie radcy prawnego (k.23).

W odpowiedzi na pozew pozwany Skarb Państwa – Zakład Karny w W. wniósł o oddalenie powództwa oraz o obciążenie powoda kosztami procesu, w tym kosztami zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu pozwany wskazał, że w jego ocenie powództwo nie ma żadnych podstaw faktycznych i prawnych. W pierwszej kolejności podniósł zarzut przedawnienia roszczeń powoda, związanych ze zdarzeniami sprzed trzech lat od dnia wniesienia pozwu. Nadto pozwany zaprzeczył, aby wyrządził powodowi szkodę lub krzywdę. Wskazał, że powód jest recydywistą, ostatnio przebywał w Zakładzie Karnym w W. w czasie od 8 lipca 2009 r. do 6 marca 2012 r. oraz od 21 marca 2012 r. do 20 kwietnia 2013 r. Oświadczył, że nie jest możliwe aby powód po dniu 6 grudnia 2009 r. (zmiana przepisów art. 248 k.k.w.) przebywał w przeludnionych celach, zaś warunki bytowe zgodne były z obowiązującymi standardami, z wyjątkiem okresowych pobytów w celach, w których na jednego osadzonego przypadało mniej niż 3m² powierzchni. Wskazał jednocześnie, że od 6 grudnia 2009 r. problem przeludnienia nie występuje, cele wyposażone są we wszystkie niezbędne sprzęty w ilości odpowiadającej liczbie przebywających w niej osadzonych. Nadto do 6 grudnia 2009 r. nie można pozwanemu stawiać zarzutu bezprawności działania z uwagi na obowiązywanie art. 248 k.k.w.; do listopada 2009 r. roszczenie jest przedawnione.

W piśmie procesowym z dnia 24 października 2013 r. powód podtrzymał żądanie zapłaty kwoty 50.000 zł tytułem zadośćuczynienia za naruszenie jego dóbr osobistych, w szczególności takich jak godność i prawo do humanitarnego i bezpiecznego odbywania kary pozbawienia wolności, wskutek niezapewnienia mu przez stronę pozwaną zgodnych z przepisami prawa warunków bytowych w celach w jakich przebywał podczas odbywania kary pozbawienia wolności w Zakładzie Karnym w W. we wskazanym w pozwie okresie, w tym w szczególności w okresie przypadającym po dniu 6 grudnia 2009 r., tj. po uchyleniu art. 248 k.k.w.. Naruszenie dóbr osobistych powoda było wynikiem wskazanych w pozwie zachowań pozwanego. Dodatkowo w ocenie powoda pozwany nie podjął wystarczających działań zmierzających do zabezpieczenia powoda przed zakażeniem chorobami zakaźnymi. W związku z powyższym powód odczuwał dyskomfort oraz doznawał uciążliwości przekraczających zwykłą miarę związaną z odbywaniem kary pozbawienia wolności. Wskazał, że rodzaj naruszonych dóbr osobistych powoda oraz długotrwały charakter tych naruszeń sprawia, że w jego ocenie pozwany winien mu zapłacić zadośćuczynienie w kwocie 50.000 zł. Odnosząc się do zarzutu przedawnienia wskazał, że naruszenie dóbr osobistych powoda miało charakter ciągły i trwało nie tylko w 2009 r. ale również w następnym roku, powód jest osobą słabo wykształconą i do wniesienia pozwu nie miał świadomości istnienia swoich roszczeń.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Powód A. P. odbywał karę pozbawienia wolności w Zakładzie Karnym w W. w okresie od dnia 9 lipca 2009 r. do dnia 6 marca 2012 r. oraz od dnia 21 marca 2012 r. do 20 kwietnia 2013 r.

dowód:

- akta osobowe powoda cz. B;

- przesłuchanie powoda A. P. k. 247.

Powód podczas pobytu w Zakładzie Karnym w W. przebywał: od 8 - 14 lipca 2009r. w celi nr 132 o powierzchni 16,03 m², od 14 lipca – 26 listopada 2009 r. w celi nr 151 o powierzchni 15,85 m², od 26 listopada 2009r. – 16 marca 2010 r. w celi nr 155 o powierzchni 15,94 m², od 16 marca do 21 maja 2010 r. w celi nr 153 o powierzchni 15,93 m², od 21 maja do 6 września 2010 r. w celi nr 135 o powierzchni 15,87 m², od 6 września do 4 listopada 2010 r. w celi nr 155 o powierzchni 15,94 m², od 4 listopada – 22 grudnia 2010 r. w celi nr 134 o powierzchni 17,78 m², od 22 grudnia 2010 r. do 29 listopada 2011 r. w celi nr 135 o powierzchni 15,87 m², od 29 listopada 2011 r. do 5 stycznia 2012 r. w celi nr 137 o powierzchni 15,99 m², od 5 stycznia 2012 r. do 19 stycznia 2012 r. w celi nr 316 o powierzchni 4,64

m² (izolatka), od 19 stycznia do 23 stycznia 2012 r. w celi nr 137 o powierzchni 15,99 m², od 23 stycznia 2012 do 6 marca 2012 r. w celi nr 152 o powierzchni 15,95 m², od 21 marca 2012 r. do 26 lipca 2012 r. w celi nr 151 o powierzchni 15,85 m², od 26 lipca 2012 r. do 13 września 2012 r. w celi nr 152 o powierzchni 15,95 m², od 13 września 2012 r. do 4 lutego 2013 r. w celi nr 153 o powierzchni 15,93 m², od 4 lutego 2013 r. do 28 marca 2013 r. w celi nr 137 o powierzchni 15,99 m², od 28 marca 2013 r. do 10 kwietnia 2014 r. w celi nr 154 o powierzchni 15,94 m², od 10 kwietnia 2013 r. do 18 kwietnia 2013 r. w celi nr 155 o powierzchni 15,94 m², od 18 kwietnia 2013 r. do 20 kwietnia 2013 r. w celi nr 311 o powierzchni 4,62 m² (cela jednoosobowa). W celach tych w początkowym okresie odbywania kary przez powoda (do 5 grudnia 2009 r.) przebywało wraz z powodem jednorazowo do sześciu osadzonych. Powyższa sytuacja wynikała z faktu przeludnienia Zakładów Karnych na terenie całego kraju i treści art. 248 k.k.w.. Dyrektor Zakładu Karnego w W. systematycznie informował Sędziego Penitencjarnego o przeludnieniu podległej jednostki i osadzeniu w warunkach przeludnienia. Sąd penitencjarny w wyniku przeprowadzonych wizytacji nie zgłaszał zastrzeżeń co do warunków bytowych osadzonych.

dowód:

- akta osobowe powoda cz. B;
- sprawozdanie z wizytacji Zakładu Karnego w W. za okres 03.01.2009 r. – 31.12.2009 r. z dnia 22.03.2010 r. k. 53 – 100;
- sprawozdanie z dnia 30.06.2014r. za okres od 1.01.2010r. do 30.05.2014r. k. 280 – 312;
- przesłuchanie pozwanego K. P. na rozprawie w dniu 23 czerwca 2015 r. godz. 00:08:52 – 00:12:56, 00:39:10 – 00:46:26;
- przesłuchanie powoda A. P. k. 247.

Powód przebywał w Zakładzie Karnym w W. na oddziale terapeutycznym, gdzie był objęty specjalistycznym programem oddziaływań w ramach indywidualnego programu terapeutycznego w związku z upośledzeniem umysłowym w stopniu lekkim i zaburzeniami osobowości. Od stycznia 2010 r. do lipca 2010 r. brał udział w zajęciach edukacyjnych dotyczących problemu uzależnienia od środków odurzających i substancji psychotropowych. Ze swoimi sprawami zgłaszał się na bieżąco do personelu oddziału. Dwa razy w tygodniu powód miał możliwość uczestniczenia w zajęciach terapeutycznych, korzystania z biblioteki, świetlicy oddziału terapeutycznego. W trakcie odbywania kary pozbawienia wolności powód uczestniczył również na zajęcia z nauki pisania i czytania, które odbywały się raz w tygodniu po dwie godziny przez okres sześciu miesięcy (do grudnia 2010 r.). A. P. w trakcie odbywania kary pozbawienia wolności wykonywał nieodpłatnie koperty na potrzeby Zakładu Karnego w związku z czym codziennie od godziny 9:00 do godziny 14:30 przebywał poza celą, a następnie przez okres 6 miesięcy od marca 2011 r. pracował odpłatnie w przedsiębiorstwie przywieszonym, przebywając poza celą do 8 godzin dziennie, z czego był zadowolony. W sierpniu 2011 r. uczestniczył w terapii zajęciowej w stolarni, był zadowolony z uczestnictwa w zajęciach. W styczniu 2012 r. był uczestnikiem bójki w związku z czym przebywał w celi izolacyjnej i nieregularnie uczestniczył w terapii zajęciowej i indywidualnych spotkaniach z wychowawcą i kierownikiem. Ponadto dwa razy w tygodniu po 1,5 godziny powód uczestniczył w zajęciach sportowych, jak również uczestniczył w Mszach Św. i korzystał z przysługujących mu spacerów, trwających co najmniej 1 godzinę dziennie.

dowód:

- okoliczność bezsporna,
- akta osobowe powoda cz. B;
- przesłuchanie powoda A. P. k. 248;

- zeznania świadka M. S. k. 108;

- sprawozdanie z dnia 30.06.2014r. za okres od 1.01.2010r. do 30.05.2014r. k. 280 – 312;

- przesłuchanie pozwanego K. P. na rozprawie w dniu 23 czerwca 2015 r. godz. 00:10:48 – 00:15:00, 00:30:10 – 00:32:15.

Cele w których przebywał powód były kompletnie i prawidłowo wyposażone w sprzęt kwaterunkowy, posiadały wydzielony, murowany kącik sanitarny, który ze względu na wymogi bezpieczeństwa zaopatrzone był w wizjer, uniemożliwiający obserwację stref intymnych. W zakładzie za czystość w celi odpowiadali jej mieszkańcy. Każdy z osadzonych zgodnie z obowiązującymi przepisami miał do dyspozycji osobne łóżko do spania, sztućce, taboret, miejsce w szafce. Osadzeni otrzymywali miesięczne przydziały środków czyszczących, higienicznych. Powód raz w tygodniu zażywał kąpeli w łaźni, w czasie zatrudnienia kąpał się codziennie. Cele wyposażone były w wentylację grawitacyjną, okresowo sprawdzaną przez kominiarzy. Zakład Karny posiada kotłownię, ogrzewającą wszystkie cele i utrzymującą temperaturę na jednym poziomie (min. 18°C), w razie potrzeby cele dodatkowo wyposażane były w grzejniki elektryczne, zaś osadzeni otrzymywali dodatkowe koce. Cele posiadały okna drewniane, które można było otwierać. W czasie przebywania powoda w Zakładzie Karnym nie obowiązywały żadne przepisy nakazujące izolację osadzonych, chorujących na choroby zakaźne, które nie wymagały leczenia na oddziale ambulatoryjnym. Dostawy prądu do cel mieszkalnych były okresowo reglamentowane, z wyjątkiem górnego oświetlenia celi i kącika sanitarnego. Każdy z osadzonych miał dostęp do rozmów telefonicznych, które znajdowały się w większości oddziałów, maksymalny okres oczekiwania na rozmowę telefoniczną wynosił 2-3 dni. W wyniku przeprowadzonej w dniu 22 marca 2010 r. przez sędziego wizytatora ds. penitencjarnych wizytacji Zakładu Karnego w W. za okres od 3 stycznia 2009 r. do 31 grudnia 2009 r. stwierdzono występowanie przeludnienia w wyniku którego do października 2009 r. w celach 5-osobowych dostawiane były 2 łóżka. 22 czerwca 2010 r. wydano w ZK w W. ostatnią decyzję o umieszczeniu w warunkach przeludnienia w myśl art. 110§2 k.k.w., wobec powoda nie wydano takiej decyzji. W wyniku przeprowadzonej w dniu 30 maja 2014 r. przez sędziego wizytatora ds. penitencjarnych wizytacji Zakładu Karnego w W. za okres od 1 stycznia 2010 r. do 30 maja 2014 r. wizytacji stwierdzono, że kara pozbawienia wolności w wizytowanym zakładzie karnym wykonywana była zgodnie z przepisami kodeksu karnego wykonawczego oraz regulaminem wykonywania kary pozbawienia wolności.

dowód:

- zeznania świadka M. S. k. 108 – 109;

- przesłuchanie powoda A. P. k. 247 - 248;

- przesłuchanie pozwanego K. P. na rozprawie w dniu 23 czerwca 2015 r. godz. 00:16:34, 00:54:05;

- zeznania świadka R. P. k. 194 – 195;

- zeznania świadka A. B. k. 211;

- sprawozdanie z wizytacji Zakładu Karnego w W. za okres 03.01.2009 r. – 31.12.2009 r. z dnia 22.03.2010 r. k. 53 – 100;

- sprawozdanie z dnia 30.06.2014r. za okres od 1.01.2010r. do 30.05.2014r. k. 280 – 312.

Powód podczas osadzenia nie zgłosił żadnej skargi przeciwko Zakładowi Karnemu w W., jak również nie skarżył się na warunki odbywania kary pozbawienia wolności. W rozmowie z psychologiem w dniu 7 grudnia 2009 r. wskazał, że „nie jest tu źle, trzeba się tylko ustawić”. W trakcie osadzenia wielokrotnie był nagradzany, jak również otrzymywał kary dyscyplinarne, w tym za pobicie współosadzonego. Powód był analfabetą. Skargi można zgłaszać ustnie do protokołu.

Dzięki nauce pisania i czytania w Zakładzie Karnym potrafi się samodzielnie podpisać i pisać w ograniczonym zakresie. Nie sporządził samodzielnie pozwu, pomogli mu w tym współosadzeni.

dowód:

- zeznania świadka A. B. k. 211;
- zeznania świadka M. S. k. 108 – 109;
- przesłuchanie pozwanego K. P. na rozprawie w dniu 5 maja 2015 r. godz. 1:14:08-1:18:21;
- akta osobowe powoda cz. B.

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo nie zasługiwało na uwzględnienie.

Powód domagał się zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę w wysokości 50.000 zł tytułem zadośćuczynienia wraz z odsetkami ustawowymi od dnia wniesienia pozwu. A. P. upatruje naruszenia dóbr osobistych w braku zapewnienia odpowiednich warunków odbywania kary pozbawienia wolności. Jak wynika z treści pozwu, pisma pełnomocnika powoda z dnia 24 października 2013 r. (k. 119 – 120) oraz z przesłuchania powoda istotnym naruszeniem jego dobra osobistego miało być przeludnienie oraz warunki w jakich odbywał karę pozbawienia wolności w Zakładzie Karnym w W.. Zarzucał, że w trakcie odbywania kary pozbawienia wolności odczuwał dyskomfort psychiczny oraz doznawał uciążliwości, przekraczających zwykłą miarę związaną z odbywaniem tej kary.

Pozwany zarzucił, że nie wyrządził powodowi szkody ani krzywdy, a warunki bytowe panujące w Zakładzie Karnym w W., w tym wyposażenie cel, spełniały wszelkie obowiązujące w tym zakresie normy prawne. Wskazał też, że umieszczenie powoda w celi, w której nie była zachowana norma 3 m² powierzchni na osobę nie było w tym czasie bezprawne, albowiem zgodnie z obowiązującym wówczas przepisem art. 248 k.k.w. pozwany miał możliwość umieszczania skazanych w celach, w których na jedną osobę przypadało mniej niż 3m². Podniósł także zarzut przedawnienia roszczenia co okresu powyżej trzech lat przed wniesieniem pozwu.

W sprawie bezsporne jest (potwierdzone przesłuchaniem powoda, zeznaniami świadków oraz dokumentacją w postaci akt osobowych część B powoda), iż powód przebywał w Zakładzie Karnym w W. dwukrotnie, w okresach: od dnia 8 lipca 2009 r. do dnia 6 marca 2012 r., a następnie od dnia 21 marca 2012 r. do dnia 20 kwietnia 2013 r. W tym okresie powód był osadzony w kilkunastu celach wieloosobowych, których powierzchnia mieszkalna wynosiła od 15,78 m² do 16,03 m². Wraz z powodem do 5 grudnia 2009 r. mieszkało w tych celach do 6 osób i w związku z tym powierzchnia przypadająca na jednego osadzonego wynosiła wówczas mniej niż 3 m², powyżej 2,5 m².

Na wstępie rozważań należy wskazać, że podniesiony przez pozwanego zarzut przedawnienia co do roszczeń dotyczących okresu obejmującego pobyt powoda w Zakładzie Karnym w W. licząc trzy lata wstecz od daty wniesienia pozwu, to jest do dnia 5 listopada 2009 r., jest zasadny. Zgodnie bowiem z normą art. 442¹ § 1 k.c. roszczenie o naprawienie szkody wyrządzonej czynem niedozwolonym ulega przedawnieniu z upływem lat trzech od dnia, w którym poszkodowany dowiedział się o szkodzie i o osobie obowiązanej do jej naprawienia. Jednakże termin ten nie może być dłuższy niż dziesięć lat od dnia, w którym nastąpiło zdarzenie wywołujące szkodę. W myśl art. 117 § 1 k.c. z zastrzeżeniem wyjątków w ustawie przewidzianych, roszczenia majątkowe ulegają przedawnieniu. Jak stanowi § 2 powołanego przepisu po upływie terminu przedawnienia ten, przeciwko komu przysługuje roszczenie, może uchylić się od jego zaspokojenia. Z niezaprzeczonych przez powoda ustaleń wynika, że powód powziął wiadomość o szkodzie i o podmiocie obowiązany do jej naprawienia podczas pobytu w Zakładzie Karnym w W., a zatem posiadał ją już w 2009 r. Dodać można, że przeciwnie stanowisko pozostawałoby w sprzeczności z zasadami logicznego rozumowania i doświadczenia życiowego, bowiem nie sposób uznać, by złe zdaniem powoda warunki odbywania kary pozbawienia

wolności były znane powodowi w terminie późniejszym niż chwila ich ewentualnego powstania. Nadto w Zakładzie Karnym w W. funkcjonuje rzecznik praw skazanych, który reprezentuje skazanych przed administracją zakładu, przedstawiając problemy zgłaszane przez osadzonych, również w sprawach dotyczących warunków bytowych. Powód miał możliwość podniesienia zarzutów co do złych, jego zdaniem, warunków panujących w celi, w szczególności również mógł zasięgnąć informacji o przysługujących mu prawach. Powód nie jest osobą pozbawioną praw ani też nie jest osobą niezdolną do rozeznania i pokierowania swoim postępowaniem. Jest w stanie prawidłowo funkcjonować w warunkach izolacji, co wynika z akt osobowych. W ramach oddziału terapeutycznego powód miał bieżący kontakt z wychowawcą, terapeutami i na bieżąco zgłaszał swoje problemy, często na skutek jego uwag bądź współosadzonych np. zmieniano mu celę lub kierowano na określone zajęcia. Nie sposób zatem zakładać, iż powód nie miał świadomości przeludnienia celi i podmiotu odpowiedzialnego za warunki odbywania kary. W oparciu o powyższe nie można uznać, iż w dacie, gdy doszło do naruszenia jego dóbr powód nie miał możliwości wysuwania roszczeń wobec pozwanego. Biorąc pod uwagę powyższe, zdaniem Sądu, pozwany był uprawniony do skutecznego uchylecia się od zaspokojenia żądania zadośćuczynienia, w związku z czym podniesiony zarzut przedawnienia w uznać należało za uzasadniony i w tym zakresie powództwo już z tego względu podlegało częściowemu oddaleniu (za okres do dnia 5 listopada 2009 r.). Dodać należy, iż w ocenie Sądu rozpoznającego sprawę, skorzystanie przez pozwanego z zarzutu przedawnienia w żadnym razie nie może być poczytane jako naruszenie zasad współżycia społecznego czy społecznego przeznaczenia tego prawa.

Nawet jeśli by przyjąć odmiennie, to należy zauważyć, że powód nie wykazał, aby w trakcie jego pobytu w Zakładzie Karnym zostały naruszone jego dobra osobiste.

Dokonując ustaleń stanu faktycznego w zakresie warunków odbywania przez powoda kary pozbawienia wolności w Zakładzie Karnym w W. Sąd oparł się na dowodzie z zeznań świadka M. S., który jako wychowawca na oddziale gdzie przebywał powód posiadał wiedzę w zakresie warunków bytowych i przebiegu pobytu powoda w Zakładzie Karnym w W. i którego zeznania Sąd ocenił jako w pełni wiarygodne. Nadto Sąd oparł się dowodach z dokumentów w postaci protokołów wizytacji Zakładu Karnego w W. za lata objęte żądaniem pozwu oraz akt osobopoznawczych powoda części B., z których wynika między innymi jak przebiegał pobyt powoda w pozwanej jednostce, a także daje obraz warunków jakie Zakład Karny w W. zapewniał osadzonym. Sąd oparł się również na zeznaniach wnioskowanych przez powoda świadków A. B. i R. P. - współosadzonych z powodem w różnych okresach jego pobytu w Zakładzie Karnym w W. i przesłuchaniu powoda. Sąd na rozprawie w dniu 4 lipca 2013 r. oddalił wniosek pełnomocnika powoda o ponowne przesłuchanie powoda, wobec prawidłowego zawiadomienia pełnomocnika o terminie przesłuchania powoda, możliwości sformułowania pytań na piśmie, kompletnego przesłuchania powoda w ramach odezwy i zapewnienia mu swobody wypowiedzi. Wniosek pełnomocnika był nieuzasadniony i zmierzał do przewlekłości postępowania.

Przechodząc do rozważań wyjaśnić należy, iż w polskim systemie prawnym osobie osadzonej w Zakładzie Karnym, której dobra osobiste zostały naruszone przez Zakład Karny przysługują środki ochrony niemajątkowej, wymienione w art. 24 k.c. oraz w art. 448 k.p.c. Osoba pokrzywdzona ma pełną swobodę wyboru roszczenia, ale rzeczą Sądu jest ocena czy żądany środek ochrony jest adekwatny i odpowiedni, w przypadku dochodzenia zadośćuczynienia do stopnia zawinienia sprawcy. Zadośćuczynienie ma bowiem na celu zrekompensowanie pokrzywdzonemu wszelkich ujemnych doznań psychicznych czy fizycznych będących następstwem zawinionego działania lub zaniechania sprawcy. Jednocześnie artykuł 24 k.c., stanowiący podstawę roszczeń z tytułu naruszenia dóbr osobistych, nie wymaga dla odpowiedzialności winy sprawcy, ale przewiduje domniemanie bezprawności działania naruszającego dobra osobiste, co powoduje, że dochodzący ochrony nie musi tej przesłanki udowadniać, natomiast na sprawcy ciąży obowiązek wykazania, iż jego działanie było zgodne z prawem. Choć z art. 24 k.c. wynika domniemanie bezprawności działania, a zatem broniący się przed zarzutem naruszenia cudzego dobra osobistego, bezprawność swego działania musi wykazać, nie zwalnia to jednak powoda z obowiązku udowodnienia, że to właśnie działanie pozwanego do naruszenia doprowadziło (vide: wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 09 stycznia 2007 r., sygn. akt VI Aca 569/06, M.Praw. (...)).

Przesłanką uwzględnienia zadośćuczynienia jest krzywda, w rozumieniu obiektywnym i wymiarze przekraczającym niezbędne warunki odbywania kary pozbawienia wolności, związane z samym faktem uwięzienia. Skazany musi mieć jednak świadomość, że obowiązany jest znosić pewne ograniczenia i dolegliwości związane z samym uwięzieniem, wynikające z zadań ochronnych i w celu zastosowanego wobec niego środka. Na dolegliwości i ograniczenia osadzonego składają się różne parametry, jak powierzchnia przypadająca na jedną osobę, dostęp światła i powietrza, infrastruktura sanitarna, warunki spania, jedzenia, możliwość przebywania i spędzania czasu poza celą itp. Stosownie do wyroku Sądu Najwyższego z dnia 28 lutego 2007 r. (sygn. akt V CSK 431/06, OSNC 2008, nr 1, poz. 13) osadzenie skazanego w przeludnionej celi, w której nie oddzielono urządzeń sanitarnych od reszty pomieszczenia i nie zapewniono wszystkim skazanym osobnego miejsca do spania, może stanowić naruszenie dóbr osobistych w postaci godności i prawa do intymności oraz uzasadniać odpowiedzialność Skarbu Państwa na podstawie art. 24 i 448 k.c.

Przy ocenie czy warunki przebywania w zakładzie są nieludzkie i poniżające i czy rozmiar doznanego naruszenia uzasadnia przyznanie odszkodowania czy zadośćuczynienia, należy brać pod uwagę wszystkie parametry związane z naruszeniem: długość trwania, następstwa w stanie fizycznym i psychicznym, wiek, płeć, stan zdrowia, przestrzeń życiową.

W rozpatrywanej sprawie powód w sposób ogólnikowy twierdził, że w okresie od 2009 do 2010 r. przebywał w Zakładzie Karnym w W. w warunkach przeludnienia, gdzie w celi było sześciu osadzonych. W toku przesłuchania powód nie powiedział w jaki sposób pobyt w przeludnionej celi wpłynął na jego stan zdrowia psychicznego lub fizycznego. Nadto, zarzucając przedmiotowe traktowanie jego osoby przez administrację Zakładu, nie podał żadnych sytuacji, w których do takiego traktowania jego osoby doszło. Zarzucił również pozwanemu ograniczanie go w dostępie do rozmów telefonicznych i nienależyte wyposażenie cel.

Odnosząc się do warunków bytowych powoda należy wskazać, że jak wynika z samej treści przesłuchania powoda oraz sprawozdań z wizytacji Zakładu, każda z cel, w których przebywał powód była prawidłowo wyposażona w sprzęt kwaterunkowy. W każdej z tych cel znajdował się wydzielony ściankami działowymi, osobno oświetlony kącik sanitarny z toaletą, umywalką i dostępem do bieżącej wody. Przy tym zauważyć należy na sprzeczność treści wypowiedzianych w tym zakresie w pismach powoda i w toku jego przesłuchania. Ostatecznie powód w toku przesłuchania podał, że kącik sanitarny był zabudowany. Kącik sanitarny zapewniał intymność osadzonym podczas toalety oraz wykonywania czynności fizjologicznych i chociaż jak przyznał pozwany posiadał on ze względów bezpieczeństwa wizjer, to jego usytuowanie uniemożliwiało ingerencję w strefę intymną osadzonych. Bezsporne jest przy tym, że za utrzymanie czystości w celi odpowiadali osadzeni, a pozwany dostarczał osadzonym sprzęt i środki chemiczne do utrzymania czystości w celach oraz środki higieny osobistej. Stan celi był zatem w znacznej mierze uzależniony od samych skazanych. Powód nie zaprzeczył, że otrzymywał środki czystości, a jak wynika ze sprawozdań z wizytacji Zakładu, stan cel poddawany był ocenie podczas przeglądów i na podstawie protokołów tych przeglądów sporządzany był harmonogram robót konserwacyjno-remontowych. Jak wynika z przesłuchania K. P. cele mieszkalne były ogrzewane oraz wyposażone w wentylację, natomiast wychłodzenie cel, jak również zatkanie wentylacji wynikało często z działania samych osadzonych, którzy wietrzyli cele, zdejmowali okna oraz chowali rzeczy w kratce wentylacyjnej. Nadto podkreślić należy, że powód nie zgłaszał żadnych uwag co do warunków sanitarnych czy bytowych, w tym co do ilości osadzonych osób, wyposażenia cel, dostępu do środków higieny osobistej oraz środków sanitarnych, jak również nie składał żadnych wniosków w tym zakresie. Wskazać nadto należy, że powód miał możliwość zgłaszania próśb, skarg i uwag, z której nie korzystał. Nie wnosił skarg na warunki bytowe, choć takiej możliwości nie został pozbawiony. Natomiast korzystał z możliwości składania wniosków np. o rozpoczęcie nauki pisania i czytania, pozwolenie na widzenia, o pozwolenie na otrzymanie paczki, stąd wnioski, że miał wiedzę w tym zakresie i wnosił o te kwestie, które były dla niego niezbędne. Powód nie przedstawił również jakichkolwiek dowodów wskazujących na to, że przebywając w ZK nie miał możliwości korzystania z aparatów telefonicznych. Ograniczenia okresowe umożliwiające dostęp do telefonu co 2-3 dni wynikały z możliwości organizacyjnych pozwanego.

Bezsporne jest, że Zakład Karny w W. oferuje skazanym możliwości spędzania czasu wolnego poza celą mieszkalną, organizując zajęcia kulturalno-oświatowe i sportowe, prowadząc bibliotekę, zapewniając możliwość uczestnictwa we

mszy świętej. Daje także możliwość podjęcia nauki, zawodowego kształcenia się skazanych, uczestniczenia w terapii, podjęcia pracy. Powód przyznał w toku przesłuchania, że spędzał czas w Zakładzie Karnym w W. na zajęciach w świetlicy i korzystał z kąpieli w łaźni. Niesporny jest także fakt, iż powód podczas pobytu w Zakładzie Karnym w W. brał udział w zajęciach terapeutycznych, sportowych oraz w Mszach Św. jak również to, że pracował zarówno odpłatnie, jak i nie odpłatnie w przedsiębiorstwie przywieziennym. Z tego tytułu również spędzał określony czas (kilka godzin dziennie) poza celą, co z pewnością łagodziło ewentualne negatywne skutki przeludnienia i osadzenia. Jednocześnie podkreślenia wymaga, że rozmiar uciążliwości osadzenia w celi pięcioosobowej w sześć osób w okresie od listopada 2009 r. do 5 grudnia 2009 r. nie był znaczny, powód stale dysponował osobnym miejscem do spania. Brak dowodów, by w okresie późniejszym powód był osadzany w celi, w której na osobę przypadałoby mniej niż 3m². Dodać należy, iż z przesłuchania powoda nie wynika, by czuł się zagrożony ze strony współosadzonych.

W tym miejscu należy podkreślić, że ani w trakcie odbywania przez powoda kary pozbawienia wolności, ani obecnie nie ma przepisów nakazujących izolację osób chorych na HCV, czy inne choroby zakaźne, jeżeli kontakt z nimi nie zagraża bezpośrednio zdrowiu innych osadzonych. Ponadto powód nie udowodnił, że przebywał w jednej celi z takimi osobami. Co prawda z zeznań świadka A. B. wynika, że wspólnie z powodem w jednej celi przebywał chory na żółtaczkę typu C, jednakże informacje na ten temat są szczątkowe. Na ich podstawie nie można z całą pewnością ustalić nazwiska chorego oraz okresu przez jaki miał on kontakt z powodem. Powód nie wykazał również, że kontakt z chorym na chorobę zakaźną miał negatywny wpływ na jego psychikę lub stan zdrowia przez co doszło do naruszenia jego dóbr osobistych. Jak wynika bowiem z notatek psychologicznych znajdujących się w teczce osobopoznawczej akt osobowych części B, powód był pod stałą opieką psychologiczną i nie stwierdzono u niego ujemnych przeżyć związanych z faktem przebywania w jednej celi z osobą chorą na HCV czy inną chorobę zakaźną.

Zgodnie z art. 448 k.c. w razie naruszenia dobra osobistego sąd może przyznać temu, czyje dobro osobiste zostało naruszone, odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę lub na jego żądanie zasądzić odpowiednią sumę pieniężną na wskazany przez niego cel społeczny, niezależnie od innych środków potrzebnych do usunięcia skutków naruszenia. Zadośćuczynienie ma na celu zrehabilitowanie pokrzywdzonemu wszelkich ujemnych doznań psychicznych, czy fizycznych będących następstwem zawinionego działania lub zaniechania sprawcy. Każde naruszenie dóbr osobistych jest bezprawne, chyba, że strona naruszająca wykaże okoliczności wyłączające bezprawność, przy tym dochodzący roszczenia jest wyłączony z obowiązku dowodzenia bezprawności naruszającego dobro.

Stosownie do wyroku Sądu Najwyższego z dnia 28 lutego 2007 r. (sygn. akt V CSK 431/06, OSNC 2008, nr 1, poz. 13), osadzenie skazanego w przeludnionej celi, w której nie oddzielono urządzeń sanitarnych od reszty pomieszczenia i nie zapewniono wszystkim skazanym osobnego miejsca do spania, może stanowić naruszenie dóbr osobistych w postaci godności i prawa do intymności oraz uzasadniać odpowiedzialność Skarbu Państwa na podstawie art. 24 i 448 k.c. Zgodnie z aktualną wykładnią art. 110 § 2 k.k.w. umieszczenie skazanego w celi, w której przekroczone były wynikające z art. 110 § 2 k.k.w. normy metrażowe stanowić może naruszenie godności i prawa do prywatności. Jednakże Sąd rozpoznający niniejszą sprawę podziela pogląd wyrażony przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 02 października 2007 r. sygn. akt II CSK 269/07 (OSNC-ZD 2008/3/75), zgodnie z którym samo osadzenie w przeludnionej celi nie jest wystarczającą podstawą do uwzględnienia żądania zasądzenia zadośćuczynienia. Tak też wypowiedział się Sąd Apelacyjny we Wrocławiu w wyroku z dnia 06 grudnia 2007 r. (ACa 499/07, OSAW 2009/2/128.). Warunki, w których przebywał powód nie mogą być bowiem ocenione jako niegodziwe, gdyż osoba osadzona musi się liczyć z ograniczeniami i dolegliwościami. Jeżeli nawet z tytułu przebywania w celi, gdzie winno być umieszczonych pięciu, a przebywało więcej osadzonych powód odczuwał większy dyskomfort, to nie można uznać, aby fakt przeludnienia automatycznie spowodował u powoda naruszenie jego dóbr osobistych. Możliwość zasądzenia zadośćuczynienia nie jest bowiem uzależniona wyłącznie od potwierdzenia faktu osadzenia w warunkach metrażowych odbiegających od normy, ale winna być połączona z jednoczesnym naruszeniem takich podstawowych standardów jak zapewnienie każdemu osadzonemu oddzielnego miejsca do spania czy oddzielenia węzła sanitarnego od ogólnej przestrzeni celi. Jednocześnie przy ocenie czy warunki przebywania w zakładzie są nieludzkie i poniżające i czy rozmiar doznanego naruszenia uzasadnia przyznanie odszkodowania, należy brać pod uwagę wszystkie parametry

związane z naruszeniem: długość trwania, następstwa w stanie fizycznym i psychicznym, wiek, płeć, stan zdrowia powoda, przestrzeń życiową. Należy brać pod uwagę również stan prawny istniejący w chwili naruszenia dobra osobistego, pod kątem spełnienia przesłanek bezprawności działania. Jeżeli zatem działanie naruszające nie było w danej chwili działaniem bezprawnym, albowiem pozwany spełnił wszystkie warunki wynikające z obowiązującego stanu prawnego, to fakt ten uzasadnia zwolnienie go od odpowiedzialności na podstawie art. 24 k.p.c. i 448 k.p.c. Skazany musi mieć świadomość, że obowiązany był znosić pewne ograniczenia i dolegliwości związane z samym uwięzieniem, wynikające z zadań ochronnych i w celu zastosowanego wobec niego środka. W okresie po 5 grudnia 2009 r. powód przebywał w prawidłowo i zgodnie z przepisami wyposażonych celach, w których przypadało 3 m² na osobę, korzystał z terapii, pracował, uczestniczył w zajęciach poza celą, brak dowodów na jakikolwiek naruszenie jego dóbr osobistych.

W niniejszej sprawie brak było podstaw do przyjęcia, iż powód odbywał orzeczoną w stosunku do niego karę pozbawienia wolności w warunkach nie zapewniających mu godności, a ograniczenia spowodowane były koniecznością i nieuchronnością wykonania wymierzonej mu kary. Ustalony stan faktyczny nie potwierdza ujemnych następstw w życiu powoda na skutek osadzenia w określonych warunkach w ZK w W., sam powód w czasie pobytu nie zgłaszał związanych z tym stanem rzeczy skarg ani uwag. W toku przesłuchania, powód nie był w stanie powiedzieć, dlaczego wystąpił z powództwem, wskazał jedynie, że wystąpił z powództwem z uwagi na ciężkie warunki w celi.

Nadto pozwany Skarb Państwa – Zakład Karny wykazał, że osadzenie powoda w 2009 r. w celi w warunkach, w których powierzchnia na jedną osobę wynosiła mniej niż 3 m² było w tym okresie zgodne z prawem. Wykazanie przez pozwanego, że ograniczenie powierzchni celi mieszkalnej, nastąpiło w oparciu o obowiązujące wówczas przepisy, przy spełnieniu wymogów z nich wynikających, o charakterze nadzwyczajnym i na określony czas, uzasadniało uwzględnienie zarzutu wyłączenia bezprawności naruszenia. W czasie osadzenia powoda w Zakładzie Karnym w W. obowiązującym przepisem był art. 248 § 1 k.k.w., który pozwalał w szczególnie uzasadnionych wypadkach Dyrektorowi Zakładu Karnego lub Aresztu Śledczego umieścić osadzonych na czas określony w celi, której powierzchnia nie spełniała wymogów powierzchniowych. O każdym takim przypadku, w myśl powyższego przepisu, Dyrektor jednostki niezwłocznie zawiadamiał Sędziego Penitencjarnego. Działanie, które spełniało wymogi art. 248 k.k.w. nie było w takim przypadku działaniem bezprawnym. Takie, aktualne w tym zakresie stanowisko przyjął Sąd Najwyższy, wedle którego zapewnienie przez Państwo godziwych warunków odbywania kary pozbawienia wolności jest jednym z podstawowych wymagań demokratycznego państwa prawnego, jednakże osadzenie skazanego w celi w warunkach, w których powierzchnia na jedną osobę wynosiła mniej niż 3 m², przy spełnieniu przesłanek określonych w art. 248 § 1 k.k.w., jest zgodne z prawem (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 02 października 2007 r., sygn. akt II CSK 269/07, OSNC -ZD 2008/3/75). Oceny tej nie zmienia fakt uchylecia przepisu art. 248 k.k.w. przez ustawę z dnia 09 października 2009 r. (Dz. U. z 2009 r., nr 190, poz. 1475), albowiem w przedmiotowym stanie faktycznym przepis art. 248 k.k.w. obowiązywał. Działanie Zakładu Karnego w tamtym okresie było zatem działaniem w granicach prawa, a samo naruszenie miało charakter marginalny. Pozwany bowiem, poza sytuacją przeludnienia, spełniał wynikające z norm warunki bytowe odbywania przez powoda kary pozbawienia wolności.

Wskazać także należy, iż w myśl art. 417² k.c. jeżeli przez zgodne z prawem wykonywanie władzy publicznej została wyrządzona szkoda na osobie, poszkodowany może żądać całkowitego lub częściowego jej naprawienia oraz zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę, gdy okoliczności a zwłaszcza niezdolność poszkodowanego do pracy lub jego ciężkie położenie materialne, wskazują że wymagają tego względy słuszności. Przepis art. 417² k.c. zawiera znowelizowaną regulację prawną odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną takim wykonywaniem władzy publicznej, któremu nie można przypisać cechy bezprawności (tzw. szkody legalne) i koresponduje w tej mierze z regulacjami prawnymi, które wykraczają poza minimalny standard ochrony jednostki określony przez art. 77 ust. 1 Konstytucji RP. Celem regulacji jest zapewnienie poszkodowanemu kompensaty szczególnie dotkliwych uszczerbków spowodowanych władczą działalnością (imperium) jednostek państwa i samorządu terytorialnego, jeżeli przemawiają za tym normy etyczne, a wobec zgodnego z prawem zachowania sprawcy usunięcie tych następstw nie jest możliwe na podstawie przepisów ogólnych. Wskazaną w przepisie zasadą odpowiedzialności jest zasada słuszności. Jednocześnie,

odnosząc się do okoliczności faktycznych niniejszej sprawy, w oparciu o powyższe rozważania, stwierdzić należy, iż powództwo oparte na podstawie powyższego przepisu również nie mogło zostać uwzględnione.

Orzekając o kosztach postępowania, Sąd oparł się na zasadzie odpowiedzialności za wynik procesu, wyrażonej w art. 98 k.p.c., w zw. z art. 108 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. z 2014, poz. 1025 ze zm.), zgodnie z którą, strona przegrywająca sprawę obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony (koszty procesu). Uzyskane przez stronę zwolnienie od kosztów sądowych, nie zwalnia jej od obowiązku zwrotu kosztów przeciwnikowi procesu. Mając powyższe na uwadze Sąd zasądził od powoda na rzecz pozwanego kwotę 120 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego, ustaloną zgodnie § 10 pkt 25 w zw. z § 2 ust 1 i 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. z 2013 r. Nr 490), o czym orzeczono jak w punkcie II. sentencji orzeczenia.

W pkt III. sentencji wyroku Sąd oddalił wniosek pełnomocnika powoda o zasądzenie kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu, albowiem wniosek pełnomocnika nie zawierał oświadczenia, że opłaty nie zostały zapłacone w całości lub w części, o którym mowa w § 20 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz.U. z 2013 r. Nr 461). Oświadczenie takie jest obligatoryjnym elementem wniosku, a jego pominięcie stanowi brak, który nie podlega usunięciu. Samo zaś określenie żądania zawierającego ustawowe sformułowanie: „nieopłaconej pomocy prawnej” nie może być utożsamiane ze złożeniem wymaganego prawem oświadczenia (vide postanowienie Sądu Najwyższego - Izba Cywilna z dnia 17 października 2012 r., I CZ 122/12).

Na zasadzie art. 102 k.p.c. w zw. z art. 113 ust. 1 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. z 2014, poz. 1025 ze zm.) Sąd, biorąc pod uwagę trudną sytuację majątkową powoda, w pkt IV. sentencji wyroku obciążył Skarb Państwa opłatą od pozwu, od obowiązku której powód został zwolniony na mocy postanowienia z dnia 25 kwietnia 2013 r. (k. 23).